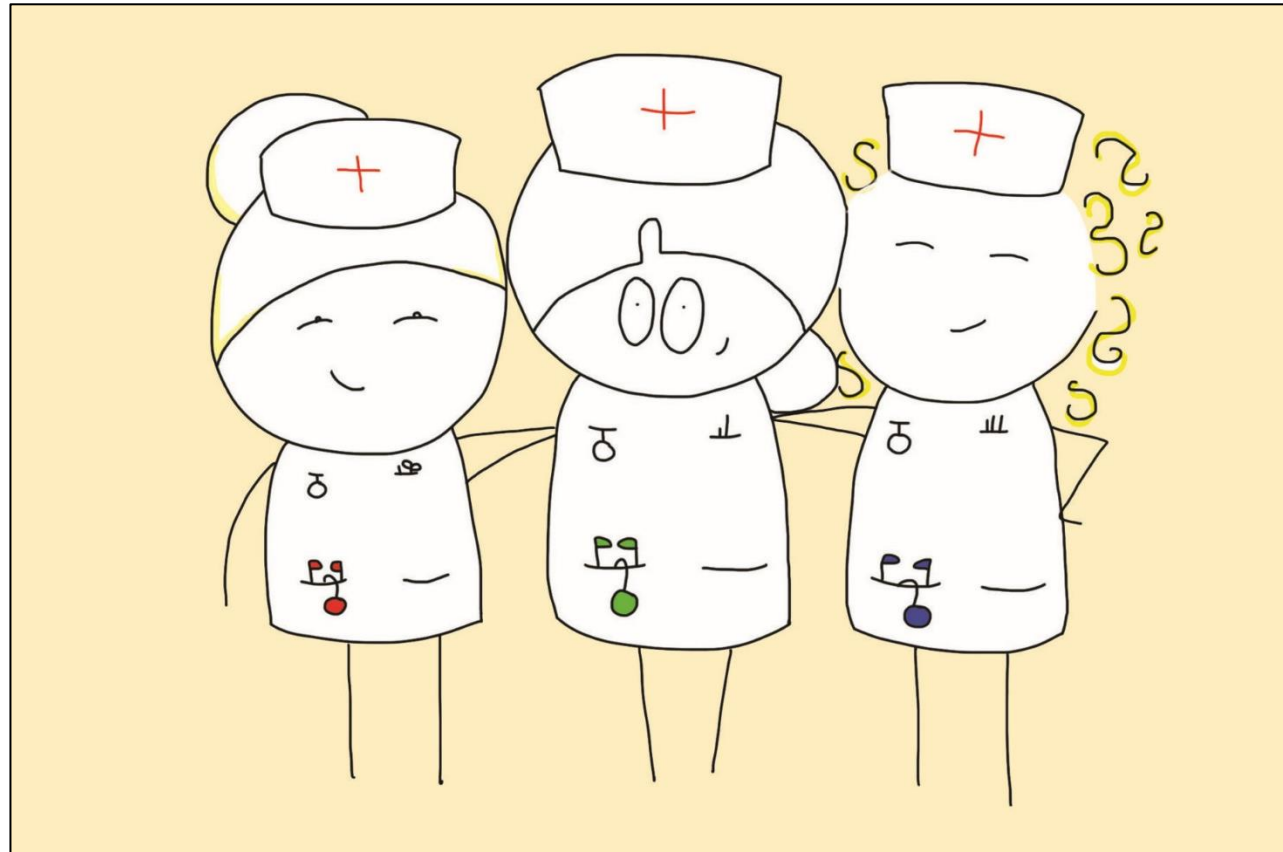

Stomioplæring før, under og efter operationsforløb

Træning i stomipleje før operation

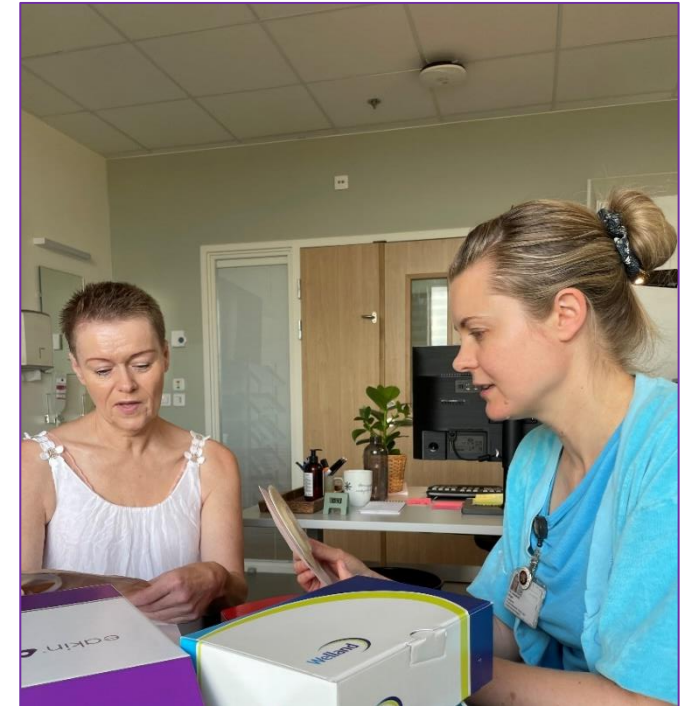

Dagsorden

- Baggrund og formål
- Organisering
- Sådan trænes stomipleje før operation
- Spørgeskemaundersøgelse

Hvorfor træne stomipleje før operation?

- Tidlig indsats har positiv indvirkning på patienters tilvænning til og selvstændig varetagelse af stomipleje
- Patienter efterspørger tidlig undervisning og involvering i stomipleje
- Patienter er særlig modtagelige for undervisning og information før operation
- Kort indlæggelsestid
- Anvende ”ventetid som forberedelsestid”

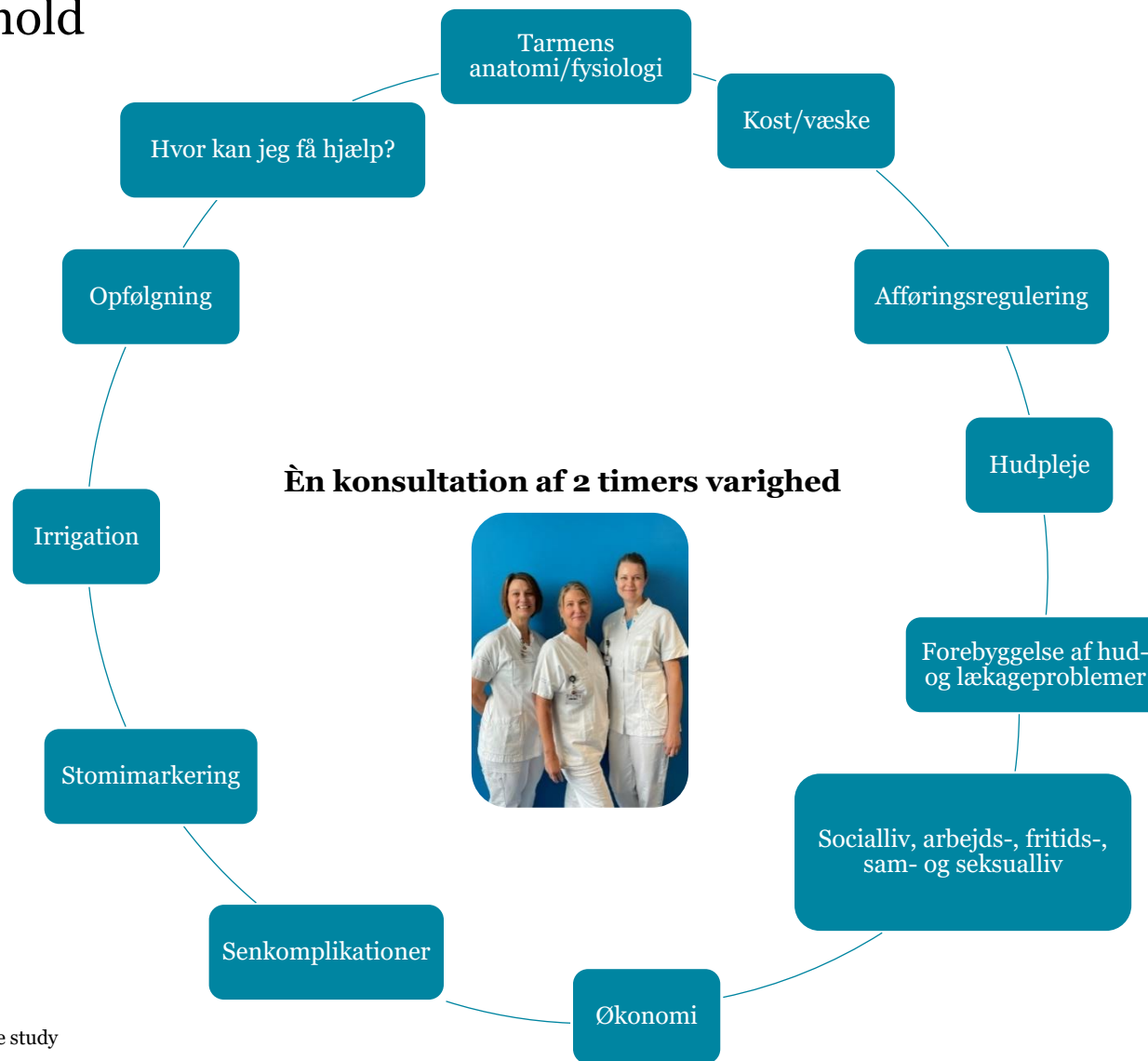
Teaching stoma-management skills: the importance of self-care. 2005

Efficacy of preoperative uro-stoma education on self-efficacy after Radical Cystectomy; secondary outcome of a prospective randomized controlled trial. 2017

Improving Self-Care Outcomes in Ostomy Patients via Education and Standardized Discharge Criteria. 2020

Unmet informational and supportive care needs of patients following cystectomy for bladder cancer based on age, sex, and treatment choices. 2016.

Organisering og undervisningens indhold

Understanding patients' perspectives when unprepared for the emergence of a parastomal bulge—a qualitative study
Krogsgaard. 2023

Hvad er det nye?

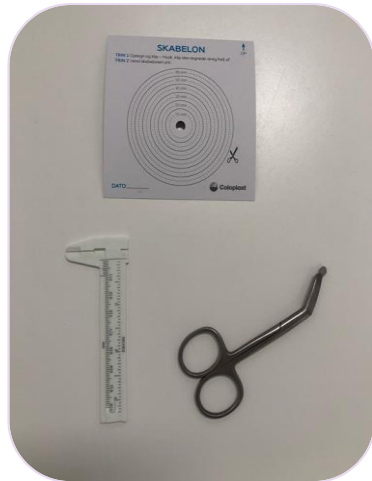
- Planlægge forventet oplæringsniveau
- Valg af egnet stomibandage (vurdering af psyko-motoriske færdigheder)
- Måle stomi med brug af stomiattrap og skydelære
- Udarbejde skabelon og overføre mål til klæber
- Klippe stomiklæber
- Påsætte/aftage stomipose og –klæber
- Tømme stomipose for vand (streger på posen)

Patient træner hjemme med det valgte stomiprodukt

Produkter og informationsmateriale til træning hjemme

- Stomitaske med udvalgte stomiprodukter gives med hjem
- Træningsmanual gives med hjem
- Patienter opfordres til at træne hjemme dagligt indtil operationen

Påsætning af stomiprodukt samt tømning af posen for vand

Sådan påsætter du dit stomiprodukt:

Hvis din stomi har en god højde, kan du ikke se underkanten af den, når du skal påsætte klæberen. Sigt derfor klæberen lige ind ovenfra – sigt efter overgangen mellem stomi og hud foroven. Hvis du påsætter klæberen nedefra og op, risikerer du ikke at sigte korrekt og huden nedenfor stomien dermed ikke er dækket og tager skade. Tryk klæberen godt fast indefra og ud med finger, således at potentielle "kanaler i klæberen" udglattes.

✓ Påsætning af klæber, 2-dels produkt

✓ Påsætning af klæber, 1-dels produkt

Luk posens bund – velcrolukning. Ved to-dels stomiprodukt kobles stomiposen på klæberen. Posen klikkes på klæberen – du placerer typisk din tommeltot bag ved klæberens kobling/flanche, og med den anden hånd klikkes posen på. Vær opmærksom på at klikke stomiposen på klæberen *hele vejen rundt*. Træk i posen som kontrol.

✓ Pose klikkes på klæber, 2-dels produkt

✓ Lukning af stomipose, velcrolukning

Videreformidling til sengeafsnit og kirurg

Journalnotat

- Planlagt oplæringsniveau
- Valg af stomiproduct
- Stomimarkering (foto og tekst)
- Øvrige aftaler

Forventet oplæringsniveau - til A3:

Oplæringsprogram og aftaler om forventet oplæringsniveau:

Niveau 2: Delvis oplæring, hvor patient selvstændigt kan påsætte og aftage stomiposen samt tømme stomiposen. Skift af klæberen varetages af andre.

Træning i stomipleje før operation - oplæringsniveau 2

Inden indlæggelse trænes følgende stomipleje *uden stomiattrap* på maven

- Sætte stomiposen på stomipladen
- Tage stomiposen af stomipladen
- Tømme stomiposen for vand

Stomipleje trænes *dagligt* inden indlæggelse og operation såfremt, det er muligt for patient.

Der er udleveret toilettaske med de stomiposer og -plader, som patienten har valgt i samråd med stomisygeplejersken

Valg af stomiproduct - til A3:

Stomiproduct udleveret:

Dansac 2 dels, foretrækker lukket pose

Stomi-markering:

Markeret til sigmoideostomi på top af fold i venstre umbilikal region. Ovenfor er dyb fold og nedenfor afklemmes pose

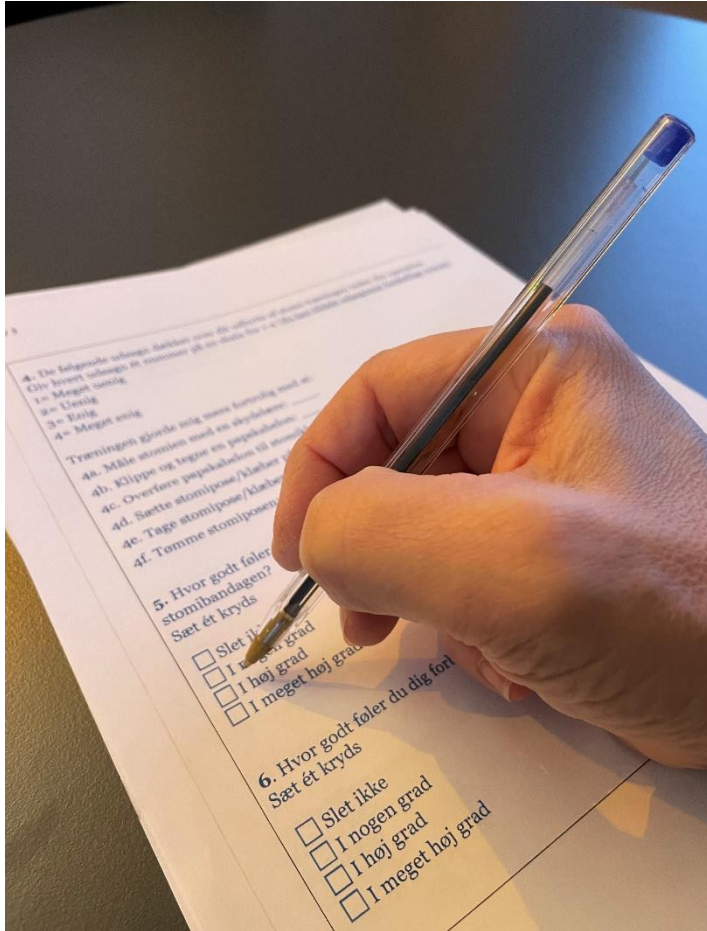
Mobil abdomen alt efter liggende, siddende og stående

Markeringen er sat inden for rectusmusklen, fri af navlen, folder, ar, knoglefremspring, bukselinning og så patienten kan se markeringen.

Vurderet i liggende, siddende og stående stilling.

Spørgeskema undersøgelse – ”Træning i stomipleje før operation”

Dagsorden

- Baggrund
- Formål
- Metode
- Foreløbige resultater

Baggrund

1

- Træner patienter stomipleje før operation?
- Hvis "ja", hvilke dele af stomiplejen træner patienterne og hvor hyppigt?
- Hvad bidrager træning i stomipleje med set fra et patientperspektiv?
- Kan vi forbedre indsatsen?

2

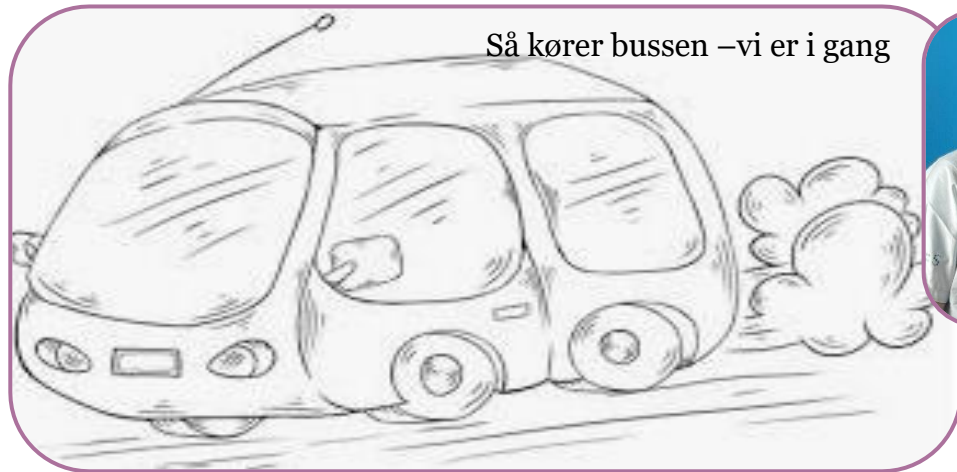
3

Fantastisk ide - sæt i gang

4

Så kører bussen -vi er i gang

- Undersøge patienters erfaring med at træne stomipleje hjemme før operation
- Beskrive andelen af patienter, som træner stomipleje hjemme før operation
- Beskrive hvilke elementer af stomiplejen patienter træner eller ikke træner hjemme før operation
- Beskrive faktorer associeret med ikke at træne stomipleje hjemme før operation
- Identificere og beskrive forbedringsindsatser set fra et patientperspektiv

Spørgeskema del 1 – selvstændig stomipleje

Udfyldes inden din indlæggelse til operation – del 1

Spørgeskema - træning i stomipleje før operation

Spørgeskemaet medbringes ved din indlæggelse på Kirurgisk afdeling A3.
Stomisyegeplejersken vil indsamle det.

Navn: _____
Cpr: _____
Dato: _____
Diagnose: _____
Stomitype: _____
Stomikonstruktion (enløbet/dobbeltløbet): _____
Stomiprognose (midlertidig/permanent): _____
Antal dage fra stomitræning til indlæggelse: _____

Nedenstående spørgsmål besvares inden din operation. Dato: _____

1. Har du trænet stomipleje hjemme hos dig selv før din operation? Ja Nej

Hvis du svarede "ja", besvar da følgende spørgsmål:

2. Hvor mange gange per dag fik du trænet stomipleje før din operation?

Dag 1 – antal gange: _____

Dag 2 – antal gange: _____

Dag 3 – antal gange: _____

Dag 4 – antal gange: _____

Dag 5 – antal gange: _____

Dag 6 – antal gange: _____

Dag 7 – antal gange: _____

3. Har du haft en kunstig stomi på maven, mens du trænede? Ja Nej

4. De følgende udsagn dækker over dit udbytte af stomi-træningen inden din operation.
Giv hvert udsagn ét nummer på en skala fra 1-4 (du kan tildele udsagnene forskellige numre)

1= Meget uenig

2= Uenig

3= Enig

4= Meget enig

Træningen gjorde mig mere fortrolig med at:

4a. Måle stomien med en skydelære: _____

4b. Klippe og tegne en papskabelon: _____

4c. Overføre papskabelon til stomiklæber og klippe stomiklæber: _____

4d. Sætte stomipose/klæber på: _____

4e. Tage stomipose/klæber af: _____

4f. Tømme stomiposen: _____

5. Hvor godt føler du dig forberedt på at kunne 'gøre klar til' samt 'udføre' et skift af stomibandagen?

Sæt ét kryds

Slet ikke

I nogen grad

I høj grad

I meget høj grad

6. Hvor godt føler du dig forberedt på at skulle leve med stomien?

Sæt ét kryds

Slet ikke

I nogen grad

I høj grad

I meget høj grad

7. Hvad har det betydet for dig at træne stomipleje før din operation?
Skriv frit det du kommer til at tænke på.

Tak fordi du gav dig tid til at besvare spørgsmålene.

Venlig hilsen sygeplejerskerne i stomiambulatoriet,
Marie Pilebo
Pia Lütgen
Trine Borglit
Marianne Krogsgaard

Spørgeskema del 2 – selvstændig stomipleje

Udfyldes når du er udskrevet og hjemme igen efter operation – del 2

Spørgeskema - træning i stomipleje før operation

Spørgeskemaet medbringes ved dit første besøg i stomiambulatoriet

Navn: _____

Cpr: _____

Dato: _____

Nedenstående spørgsmål besvares i forbindelse med dit første besøg i stomiambulatoriet

1. De følgende udsagn dækker over hvor fortrolig, du føler dig med at udføre stomipleje. Giv hvert udsagn ét nummer på en skala fra 1-4 (du kan tildele udsagnene forskellige numre)

1= Meget uenig

2= Uenig

3= Enig

4= Meget enig

Træningen i stomipleje har gjort mig fortrolig med at:

1a. Måle stomien med en skydelære: _____

1b. Klippe og tegne en papskabelon: _____

1c. Overføre papskabelon til stomiklæber og klippe stomiklæber: _____

1d. Sætte stomipose/klæber på: _____

1e. Tage stomipose/klæber af: _____

1f. Tømme stomiposen: _____

2. Hvor godt føler du dig forberedt på at skulle leve med stomien?

Sæt ét kryds

Slet ikke

I nogen grad

I høj grad

I meget høj grad

3. I hvilken grad har du tillid til, at du selvstændigt kan håndtere stomiplejen nu eller i nær fremtid?

Sæt ét kryds

Slet ikke

I nogen grad

I høj grad

I meget høj grad

4. Eventuelle kommentarer og forslag til forbedring er meget velkommen:

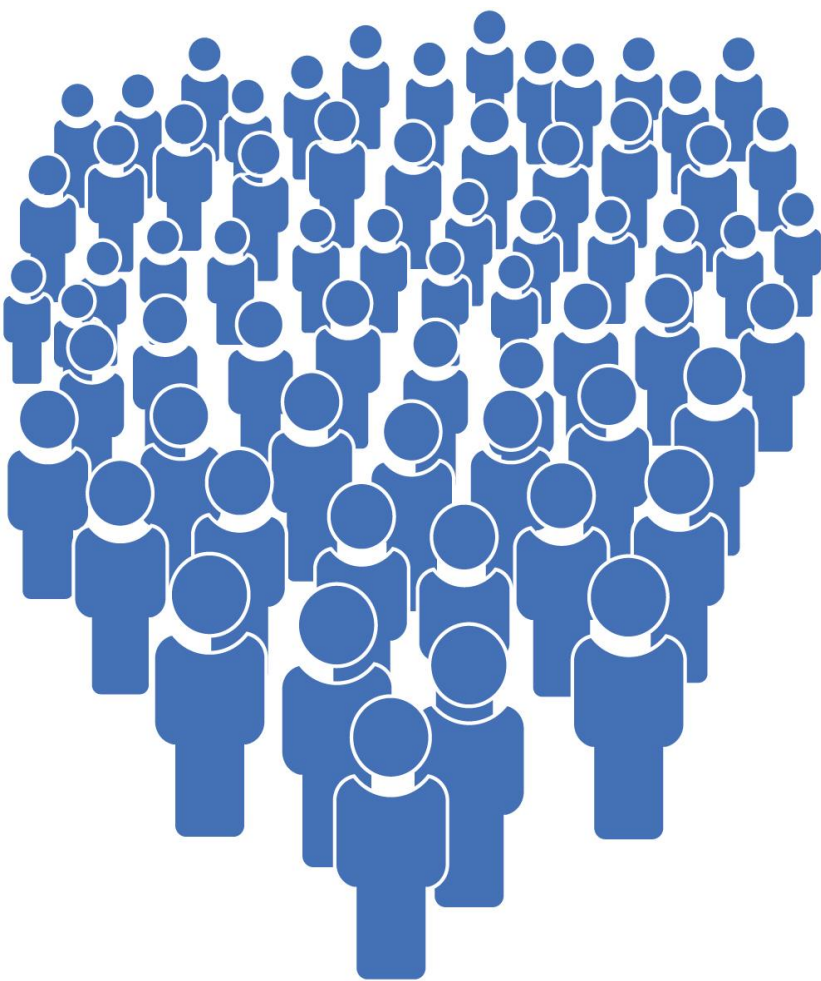

Tak fordi du gav dig tid til at besvare spørgsmålene.

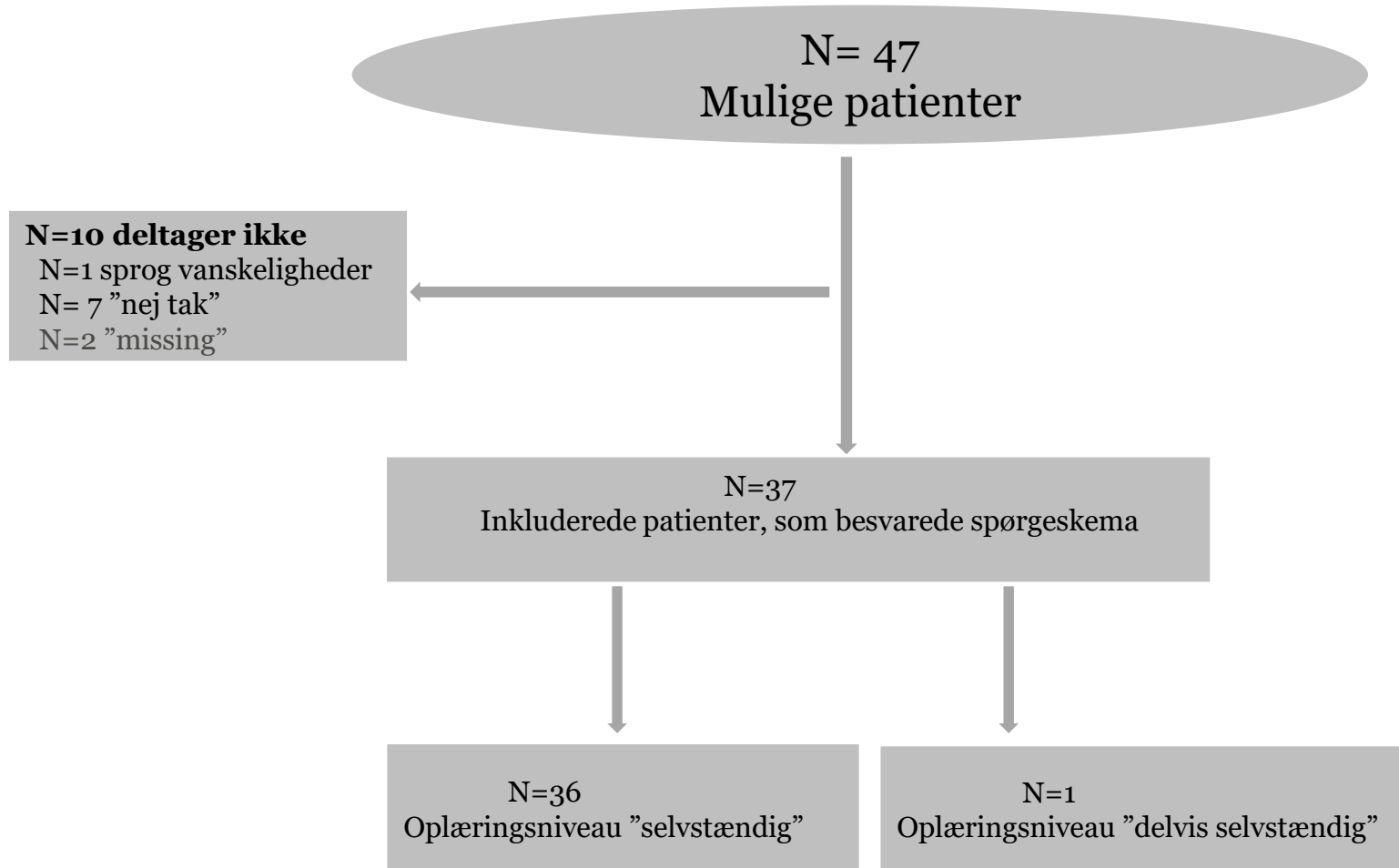
Venlig hilsen sygeplejerskerne i stomiambulatoriet,
Marie Pilebo
Pia Lütgen
Trine Borglit
Marianne Krogsgaard

Inklusionskriterier

- Voksne ≥ 18 år
- Elektive patientforløb henvist til anlæggelse af permanent eller temporær ileo- eller kolostomi
- Minimum 1 dag til træning i stomipleje inden operation
- Planlagt oplæringsniveau til selvstændig eller delvis selvstændig stomipleje

Perioden: 15-5-23 til 15-9-23

PATIENT KARAKTERISTIKA	DELTAGERE, N (%)
KØN	
MÆND	26 (55)
KVINDER	21 (45)
ALDER (GENNEMSNT)	60,6
DIAGNOSE	
TARMKRÆFT	29 (62)
IBD	10 (21)
DIVERTICULITIS	2 (4)
INKONTINENS	5 (11)
FISTEL	1 (2)
STOMITYPE	
SIGMOIDEOSTOMI	19 (40)
TRANSVERSOSTOMI	15 (32)
ILEOSTOMI	13 (28)
STOMIKONSTRUKTION	
ENLØBET	32 (68)
DOBBELTLØBET	15 (32)
STOMI-PROGNOSE	
PERMANENT	30 (64)
MIDLERTIDIG	17 (36)
OPLÆRINGSNIVEAU	
SELVSTÆNDIG	46 (98)
DELVIS SELVSTÆNDIG	1 (2)
MULIGE ANTAL DAGE TIL AT TRÆNE STOMIPLEJE	
1-2 DAGE	11 (23)
3-7 DAGE	30 (64)
> 7 DAGE	6 (13)

Hvor mange trænede stomipleje?

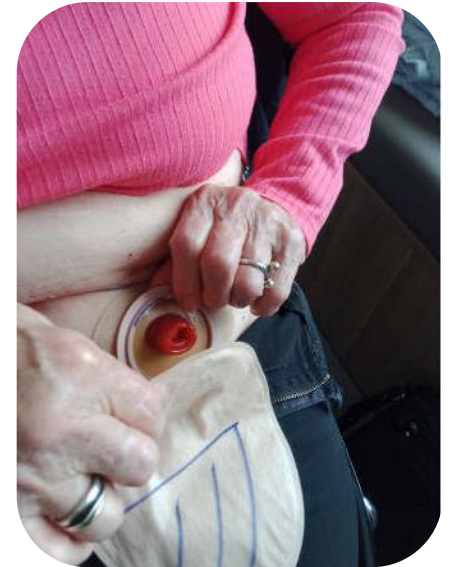
	Antal patienter som trænede stomipleje før operation (%)
ja	37 (100)
Nej	0 (0)

Hvor hyppigt og hvilke dage træner patienterne?

Træning af stomipleje: Antal gange per dag	0 gang per dag	1 gang per dag	2 gange per dag	3 gange per dag	4 gange per dag	10 gange per dag	20 gange per dag	Ubesvaret
Dag 1 N=37 (%)	8 (22)	17 (45)	8 (22)	2 (5)	0	0	1 (3)	1 (3)
Dag 2 N=34 (%)	9 (27)	11 (32)	10 (29)	1 (3)	1 (3)	1 (3)	0	1 (3)
Dag 3 N=32 (%)	9 (28)	9 (28)	11 (35)	1(3)	0	0	1 (3)	1 (3)

Hvor hyppigt og hvilke dage træner patienterne?

Træning af stomipleje: Antal gange per dag	0 gang per dag	1 gang per dag	2 gange per dag	3 gange per dag	4 gange per dag	10 gange per dag	20 gange per dag	Ubesvaret
Dag 4 N=32 (%)	18 (56)	8 (25)	4 (13)	0	0	1 (3)	0	1 (3)
Dag 5 N=23 (%)	12 (52)	7 (31)	3 (13)	0	0	0	0	1 (4)
Dag 6 N=14 (%)	10 (72)	2 (14)	1 (7)	0	0	0	0	1 (7)
Dag 7 N=11 (%)	6 (55)	3 (27)	1 (9)	0	0	0	0	1 (9)

Eksempel på variation af træning

Patient	Antal dage til rådighed at træne	Dag 1. Antal træning	Dag 2. Antal træning	Dag 3. Antal træning	Dag 4. Antal træning	Dag 5. Antal træning	Dag 6. Antal træning	Dag 7. Antal træning
1	7	2	10	20	10	0	operation	-
2	1	3	operation	-	-	-	-	-
3	4	2	4	0	0	operation	-	-
4	7	2	2	2	2	2	2	2
5	2	1	1	operation	-	-	-	-
6	5	0	2	2	0	0	operation	-

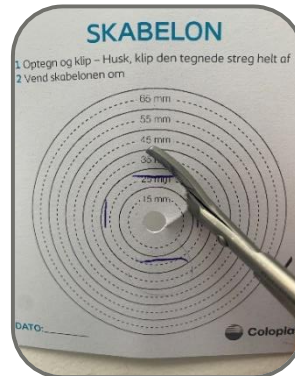
Træner patienterne med en kunstig stomi?

Har du haft en kunstig stomi på maven, mens du trænede?	Antal patienter N=36 (%)
ja	32 (89)
Nej	4 (11)

Træning af stomipleje ”hands on”?

Besvarelse	Træningen har gjort mig mere fortrolig med at måle stomien med en skydelære N=36 (%)	Træningen har gjort mig mere fortrolig med at klippe og tegne en papskabelon N=36 (%)	Træningen har gjort mig mere fortrolig med at overføre papskabelon til stomiklæber og klippe stomiklæber N=36 (%)
Meget uenig/uenig	4 (11)	4 (11)	5 (14)
Enig/meget enig	28 (78)	28 (78)	27 (75)
Ubesvaret	4 (11)	4 (11)	4 (11)

Træning af stomipleje”hands on”?

Besvarelse	Træningen har gjort mig mere fortrolig med at sætte stomipose/klæber på N=37 (%)	Træningen har gjort mig mere fortrolig med at tage stomipose/klæber af N=37 (%)	Træningen har gjort mig mere fortrolig med at tømme stomiposen N=37 (%)
Meget uenig/uenig	5 (14)	3 (8)	2 (6)
Enig/meget enig	29 (78)	31 (84)	30 (81)
Ubesvaret	3 (8)	3 (8)	5 (13)

Forberedt på at gøre klar til og udføre bandageskift?

Besvarelse	Hvor godt føler du dig forberedt på at kunne "gøre klar til" samt "udføre" et skift af stomibadagen? N=36 (%)
Slet ikke	1 (3)
I nogen grad	18 (50)
I høj grad	12 (33)
I meget høj grad	5 (14)
Ubesvaret	0

Forberedt på at skulle *leve med* stomi?

Udsagn	Hvor godt føler du dig forberedt på at skulle leve med stomien? N=37(%)
Slet ikke	0
I nogen grad	21 (57)
I høj grad	12 (32)
I meget høj grad	4 (11)
Ubesvaret	0

Patienters kommentarer og forslag til forbedring

Afklaring og afdramatisering af hvordan stomi fungerer. At prøve i praksis er en stor del af afklaringen. Kunstig stomi er en vigtig del af træningen, men den bør laves i andet materiale - for blød og klæber for dårligt til hud og for godt til stomiposen.

Jeg har ikke trænet så meget, da jeg har lidt svært ved at forholde mig til det og samtidig har jeg været meget dårlig

Synes det er en smule svært at måle og tilpasse korrekt målt hul i pladen, der skal sidde over stomien. Resten føler jeg mig fortrolig med

Kommentarer

Patienters kommentarer og forslag til forbedring

Jeg er blevet mere rolig omkring stomi. Det er ikke så farligt, som jeg troede. Lært hvad der er betydelig –at tilpasse klæberen. Øvelse gør' mester. Sovet med stomi med vand i for at prøve, om det gik ud over søvnen. Det gjorde det ikke

Det er en god ide at prøve det af inden operation, i stedet for når man er nyopereret. Det hjælper på den mentale forberedelse til at leve med stomien for både patient og pårørende

Det er svært. Men hvis ikke det var prøvet hjemme tror jeg indlæggelsen ville tage mindst 14 dage mere

Opsummering

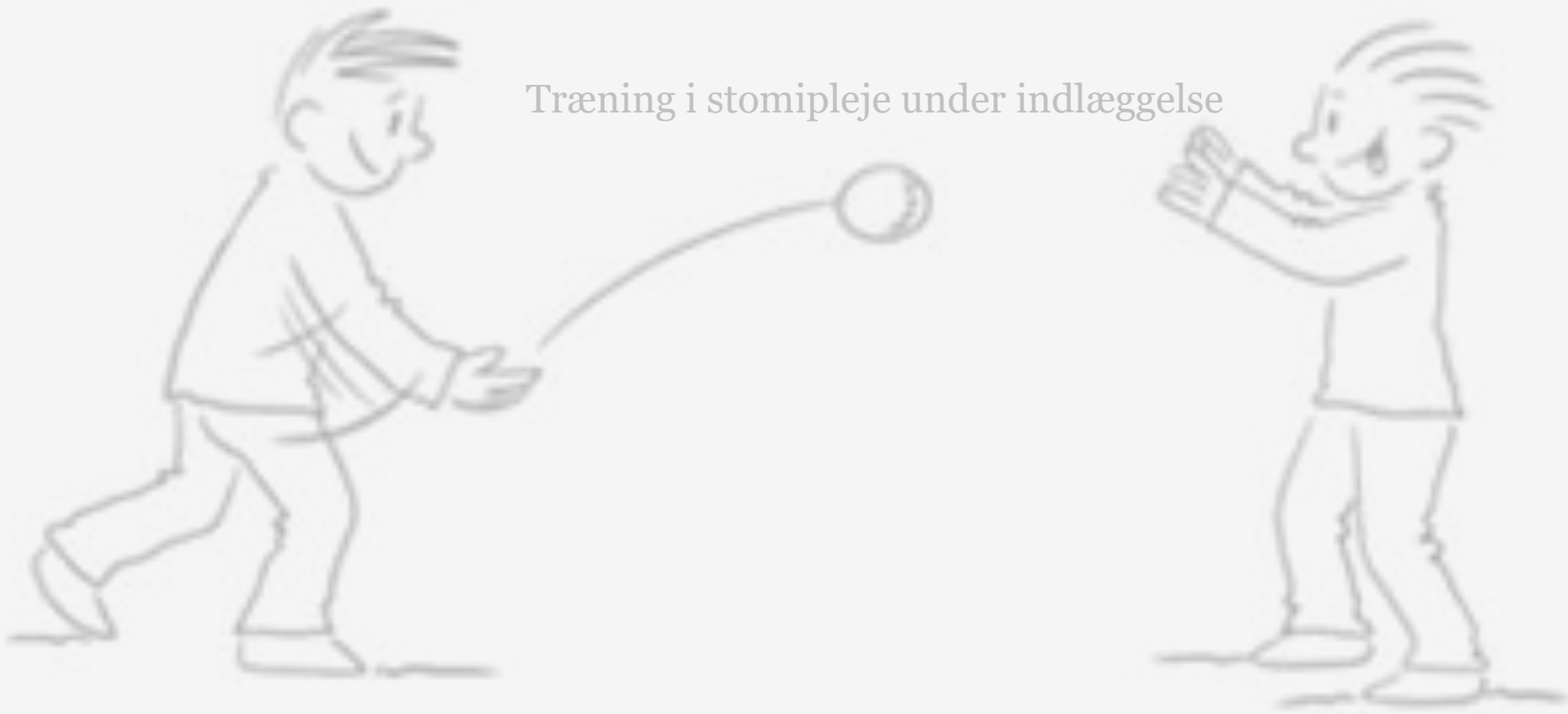

- Patienter træner stomipleje hjemme før operation med stomiatrap
- Patienter træner særligt de første dage efter samtale med stomisygeplejersken
- Patienter som blot har en til to dage til rådighed træner også
- De fleste patienterne angiver at ”hands on” træning har gjort dem mere fortrolig med stomipleje
- 43% oplever ”i høj eller meget høj grad” at træningen har gjort dem fortrolige med at skulle *leve med* stomien

Fremadrettet

- Data indsamling forsætter – større datasæt
- Analysere træningsmønster
- Forbedringsmuligheder
- Analyse af spørgeskema del 2

Træning i stomipleje under indlæggelse

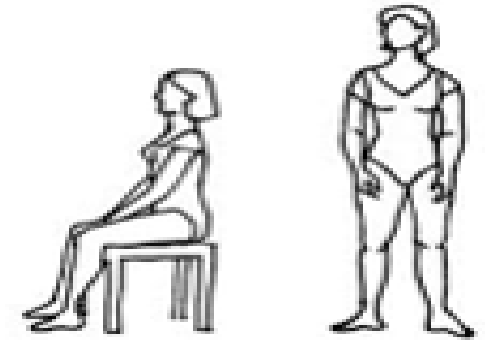
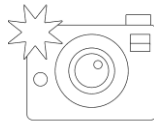
Oplæringen begynder POD o

- Læs stomispl.'s notat
- Find bandage
- Oplæringen skal ses som en proces, bygger mere og mere på indtil patienten er klar til udskrivelse

Første postoperative dag

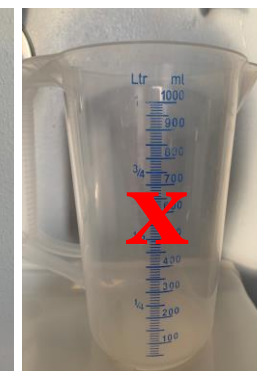
- Observation af stomi, hud og potentielle tidlige komplikationer
- Stomipleje på badeværelse. Patienten står eller sidder
- Stomipleje efter aftalt oplæringsniveau og præoperativ udvalgt stomiprodukt
- Foto af stomi

Postoperative dag 0 og frem mod udskrivelse

Information og vejledning

- Tarmens anatomi og fysiologi
- Hud og hudpleje
- Kost, væskebalance
- Regulering af afføring
- Stomiprodukter og økonomi
- Livet med stomi

Udskrivelse

- Bandagen holder tæt
- Overbevisende tarmfunktion
- Evt. hjemmesygeplejerske
- Stomimaterialer
- Konsultation ved stomisygeplejerske
- Udskrivelsessamtale

Udskrivelsessamtale efter anlæggelse af sigmoideostomi

Stomien er: permanent

Sygdomshistorie: Resektabel tumor i rektum med stort deposit/glandel på hø. bækkenvæg.

Aktuelt: 21/9 - selv skiftet pose og plade under vejledning. klarede dette fint, havde godt styr på det

Lækage: Der har været sivning med aff bagpå conveks pladen, samt opløsning af kanten på pladen. Der har ikke været lækage siden der blev påsat tætningsring.

Output: 325 d. 26/9

Aftalt oplæringsniveau: Niveau 3: fuld oplæring, med selvstændig varetagelse af stomi- og hudpleje

Er dette niveau opnået? ja

Hjemmesygeplejerske bestilt: Ja

Stomi/ hud objektivt:

- Stomiens størrelse: Diameter: vandret 37 mm x lodret 25 mm. Højde 3 mm målt fra hudniveau til stomiåbning. Skabelon er tilpasset.
- Stomiens udseende: rød og vital
- Separation: nej
- Suturer seponeret: Nej
- Hud: intakt
- Omgivelser: indtrækning i hø.s.

Vejledning i stomiskift

Stomipladen aftages forsigtigt med de medgivne klæberfjernerservietter, der opløser klæberen på pladen. Huden renses med mesoft servietter og vand og duppes tør. Hullet i pladen tilpasses efter den medgivne skabelon. Stomien bliver mindre i diameter og højde de første 6-8 uger. I den periode skal skabelonen og dermed hullet i stomipladen justeres tilsvarende mindre. Stomiens størrelse vurderes siddende eller stående position hvor den er størst - *ikke liggende*. Hvis stomipladen er for opløst kan der bag på pladen eller direkte på huden påsættes en tætningsring. Når huden er godt tør påsættes plade, og der trykkes inde langs hullet ved stomien i 1 minut for at sikre optimalt klæb. Resten af pladen trykkes herefter fast, og posen sættes på (ved et-dels system er posen allerede integreret i pladen).

Skiftefrekvens:

Ved to-dels system skiftes pladen hver eller hver anden dag og posen dagligt. Hvis der er rødme i huden langs kanten af stomien skiftes dagligt. kriterierne for skifteinterval er at 1) stomiplade systematisk holder tæt og 2) huden ikke beskadiges og bliver rød

Aktuel bandagering:

Dansac novalife 2 konveks GX+ 2055-10
Maxi pose 1321-55
Adapt Ceraring 8815
Bælte
klæberfjernerservietter Hollister 7760
Mesoft servietter
Spray WAB050

Bevilling:

- Bevillingsansøgning sendt til Næstved kommune (ved permanent stomi)
- materialer udleveret til 4 uger Ja

Der er ved udskrivelsessamtalen talt om følgende:

- At vende tilbage til dagligdagen
- Kost
- Job/fritid
- Motion
- Samliv
- Hud og stomipleje
  1. Normalt udseende og funktion af stomi
  2. Blødning fra slimhinden ved vask af stomi
  3. Ændring af størrelse indenfor 4-6 uger
  4. Rengøring med lunkent vand og bløde klude uden brug af sæbe, cremer eller parfume
  5. Badning i al slags vand med posen på samt brusebad med eller uden pose på efter ønske
  6. Skiftehyppighed af bandagen
  7. Opmærksomhed på ændring af den peristomale hud
  8. Vigtigheden af korrekt tilpasset bandage
  9. Barbering af peristomal hud
  10. Afføringstrang og slim pr. rectum

Gennemgået pjecer:

- Kost til Kolostomi
- Stomi og intimitet
- Kom i form efter stomioperationen

Fremtidige aftaler:

- Booket aftale med stomisygeplejerske til 12/9 -23 kl 9.00
- I øvrigt aftalt at henvende sig ved behov

Henvendelse omkring stomien efter udskrivelse rettes til:

Stomisygeplejerskerne, Trine Borglitt, Pia Langebæk Lütgen & Marie Uth Pilebo, koe-stomi@regionsjaelland.dk , Stomiambulatoriet SUH Køge, Lykkebækvej 1, 4600 Køge, Telefon: 47323184, mandag-fredag kl. 8.00-9.00

Træning i stompleje i Primærsektor

Tid til refleksion!

Hvordan håndterer I oplæring i stomipleje hos jer?

Hvad kan du tage med hjem til din praksis?

Tak for din opmærksomhed

